

naj se v Makedoniji organizirajo skupne znanstvene ekspedicije, ki bi naj brez vsake politične tendence, v zgolj znanstvenem interesu zbirale material za rešitev spornih etnografskih vprašanj o makedonskih Slovanih, bi se srbska akademija čisto gotovo ne odtegovala od tega skupnega znanstvenega dela.

Namesto tega pa bolgarska akademija poziva slovanske akademije, naj v imenu etnografske pravice, kakor jo specialno pojmujejo Bolgari, obsodijo političsko postopanje srbske vlade in srbskih oblasti.

Ne ozirajoč se na to, da govori bolgarska akademija o tem postopanju na podlagi nepotrjenih časnikarskih in drugih poročil, se srbska kraljevska akademija omejuje na izjavo, da ne more biti naloga takšnih znanstvenih korporacij, kakršne so slovanske akademije, da bi presojale političsko postopanje kakršnekoli vlade, marveč, da so zvezo slovanskih akademij njeni ustanovitelji zamislili kot čisto znanstveno organizacijo, a ne kot nekako razsodišče, pred katerim bi se naj razpravljali spori med posameznimi slovanskimi državami.

Naše stališče o tem vprašanju je tako: o političskih vprašanjih naj razpravljajo in razsodijo politiki, znanstveniki in učenjaki pa se naj v te posle ne vmešavajo.

Kako si znajo na Koroškem pomagati!

V Klobasnici je šel jeseni minulega leta nadučitelj Zenkl v pokoj. Dež. šolski svet je namestil neko suplentino ter razpisal nadučiteljsko mesto. Zahtevali so znanje slovenščine. Za mesto so prosili trije učitelji, med temi dva Slovence, ki imata izpit iz slovenščine. Ta dva bi morala priti torej v pošto — a pri enaki kvalifikaciji odločujejo službena leta. V tem slučaju bi bil torej imenovan Slovenec, ki ima izpit iz slovenščine in je tudi drugače sposobnejši zaradi svojega znanja v sadjarstvu.

To pa se ne sme zgoditi. Volksratova želja je, da nadučiteljem v Klobasnici postane šolski vodja J. Fleist iz Kasaz, ki je nemškutar, da bi pomagal na noge obnemogliemu nemškutarstvu. Ker pa ta nima izpita, bi ne mogel priti v pošto. Da se pa vendarle ukrene nekako, se je sklenilo imenovanje nadučitelja zavleči tako dolgo, dokler Fleist ne napravi izpita iz slovenščine, kar se zgodi prej ko ne v jeseni.

Mi pa smo radovedni, kdaj bo konec teh nekorektnosti in krivičnosti, in kdaj nehata deželni šolski svet in dež. šolski nadzornik Benda biti dninarja »Volksrata«?

Dokler bomo imeli tako vlado in tako svoje parlamentarno zastopstvo na Dunaju — nikoli!

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Jubilejski koncert naše »Zaveze«.

Skupna pevska vaja za jubilejski koncert se je vršila na binkoštni torek v pevski dvorani »Glasbene Matice« v Ljubljani. Pevska vaja je trajala jutraj od 9. do 12. ure, popoldne pa od 2. do 4. ure. K sodelovanju jubilejskega koncerta se je prijavilo 30 sopranov, 20 altov, 30 tenorjev in 60 basov. Je to sicer lep pevski zbor, a za ogromno in skrbno delo, ki ga je imel koncertni odsek, še davno zlasti število sopranov in altov ne odgovarja bogatemu pevskega materialu, ki ga ima učiteljsvo v svojih stanovskih vrstah po

vseh slovenskih pokrajinah. Od vseh 140 priglancev se je udeležilo pevske vaje 82 pevk in pevcev. Nekateri priglasci s Stajerskega so opravili svojo odsotnost, ker so imeli ta dan že pouk. Istotako se je vzelo na znanje opravičenje Tržačanov, ker so imeli prav tedaj v Trstu nekateri mnogo opravka ob priliki koncerta ljubljanske »Glasbene Matice«, vrh tega bi jih vožnja k naši skupni pevski vaji vendarle preveč stala.

Binkoštna pevska vaja je uspela nad vse pričakovanje prav dobro. Pevovodstvo je v srečnih rokah večjega in neutrudljivega ljubljanskega učitelja Frana Marolta. Večina je prestudirala vse skladbe, ki so določene za koncert, prav natančno že doma. Koroške in slovenske narodne pesmi so se peče po navodilu sestaviteljev O. Deva in J. Zirovnika; navzoča skladatelja E. Adamič in F. Juvanec pa sta izrekla na željo pevovodje svoje strokovnjaško mnenje, kako naj bi se proizvajali njihovi skladbi.

Za jubilejski koncert je obljubila svoje sodelovanje odlična koncertna pevka gospa Mira Costaperaria-Devova iz Trsta, naša bivša koleginja. Pogajanja pa se vrše ravnokar z dvema gospodoma, da prevzameta solo točki na klavirju, oziroma na goslih. Najkasneje do 15. julija t. l. dopošljejo vsi ti sodelovalci natančen vzpored proizvajajočih skladb.

Okrajni društveni predstavniki in pevovodje naj poskrbe, da bo v vsakem okraju do koncertnega nastopa vsaj še po ena okrajna pevska vaja. Kjer pa je v enem okraju premalo glasov, tam naj se združita k taki pevski vaji po dva okraja.

Vsi priglasci pevci in pevke, ki reflektirajo ob jubilejskih dneh na pristo stanovanje, ga dobe brezplačno po posredovanju pevskega odseka, za kar se je treba zgledati reflektantom najkasneje do 1. avgusta t. l.

Na željo pevskega odseka se je prelozilo jubilejsko zborovanje na 6. in 7. september. V mesecu avgustu so navadno ljubljanci na letoviščih, avgustovo vroče vreme pa neugodno vpliva tako na pevce, kakor na dober obisk občinstva.

Koncert se vrši neprekinjeno v Ljubljani v »Narodnem domu« dne 6. septembra ob 8. uri zvečer. Generalna pevska vaja se vrši isti dan popoldne od 9. do 11. ure, popoldne pa od 2. do 3. ure.

Pevke naj pridejo h koncertu po možnosti v belih, pevci pa v črnih oblekah. Pevk v mešanem zboru je na vsak način premalo. Če ve kdo za kakšno sopranistino ali altistino, ki se h koncertnemu sodelovanju še ni prijavila, naj jo pregovori, naj se nemudoma priklasi.

Vsi oni pevci in pevke, ki so kakorkoli zadržani priti h koncertu, pa so dobili note v naštudiranje skladb, naj doposlane jim note čimprej vrnejo glavnemu pevovodji Franu Maroltu, učitelju v Ljubljani (Mestni trg).

Važnejše stvari ali morebitne izpremembe v koncertnem programu se bodo objavljale v »Učit. Tovaršu«, na kar se zlasti pevke in pevce že sedaj opozarja!

Pevski odsek.

Kranjsko.

Občni zbor učiteljskega društva za Radoviški okraj se vrši dne 21. t. m. ob 3. uri popoldne na Jesenicah restavracija Schrey. — K obilni udeležbi vabi odbor.

Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za okraj logaški je zborovalo dne 5. junija t. l. na Blokah. Dasi leži ta kraj prav na periferiji našega šolskega okraja, vendar je bil letošnji občni zbor tako številno obiskan, kot že leta in leta ne. To zborovanje je zopet pokazalo, da vkljub vsemu pritisku in preganjanju ne klone napredno učiteljsvo tilnika, in tako je

Tem potom prosimo vse one poverjenike, ki nam doslej še niso poslali nobenega poročila o svojem delovanju in o nabranih članih, da to nemudoma store.

Istotako prosimo poverjenike, da nam blagovolijo naznaniti za važnejše kraje, kjer še nismo zastopani, priprave agilne osebe, ki bi prevzele naše poverjenišvo.

Knjižni program za leto 1914. bo priobčen poverjenikom, še preden izide letošnje izdanje. Vsekakor pa opozarjamo že sedaj, da bo knjižni program za prihodnje leto že daleč nadkriljeval sedanjega začetniškega ter da bo pričel uredništvati že dolgo gojeno željo slovanskega razumnštva po čitivu znanstvene vsebine, zlasti gospodarske, sociološke, znanstveno-politiške, filozofske itd.

Člani Socialne Matice dobe 20% popust pri naročninah »Vede«, i. s. tako, da se računa popust vsem, ki se naroči na »Vedo« od 1. majnika naprej, in z novim letom vsem članom Socialne Matice brez izjeme.

Poverjeniki z nad 10 člani so članarine oproščeni.

Odbor Socialne Matice.

prav! Čim huje bo pokal klerikalni bič po naših hrbtih, tem tesneje se oklepajmo svoje organizacije! Le v sebi samem in med svojimi iščimo rešitve in spasa — pa nikjer drugod! — Na zborovanju je predaval tovariš Miha Kabaj iz Begunj o temi: »Umno čebelarstvo važna panoga kmetijstva.« Njegov strokovnjaški referat je bil vseskozi poudčen in zanimiv. Hvala mu za njegovo požrtvovalnost.

Izvolil se je stari odbor, samo namesto odstopivšega tov. Schullerja je bil izvoljen tov. Jug iz Blok. Delegatom so bili izvoljeni sledeči tovariši, oziroma tovarišice: Karel Stravs iz Hotedršice, Pavel Podobnikar iz Rovt, Leopold Punčuh iz Gor. Logatca, Mirko Fegic iz Plavnice, Adolf Harmelj iz Cerknice, Stenovec Ivan od Sv. Vida nad Cerknico, Sušteršič Marija od sv. Duha nad Blokami.

Nato je predsednik tov. Punčuh zaključil lepo uspelo zborovanje, poudarjal joč važnost stanovske organizacije. Z veseljem smo vzeli na znanje njegovo izjavo, da društvo ne peša, temveč raste in cvete. Naše vrste se čistijo — največji rogovileži so presedlali, v društvu pa ostajajo sami kristal-značaji, ki vkljub vsem viharjem vztrajajo.

Skupno kosilo smo imeli pri g. Modicu v Novi vasi. Bili smo izredno, dobro postreženi, za kar bodi velespoštovani rodovini izrečena najtoplejša zahvala. Tudi smo dolžni hvaliti tov. Jugu, saj je največ njegova zasluga, da smo imeli toliko užitka od tega dne. Vračali smo se proti večeru vsak na svoj dom s sladko zavestjo, da smo storili svojo sveto dolžnost. Mimogrede bodi omenjeno, da se nam je izgubil na poti od Rakeka proti Blokam en tovariš. Vse iskanje je bilo zaman. Tudi na Blokah ga ni bilo. Bog ve, če ni kam zašel!

Štajersko.

Konjiško učiteljsko društvo je prvotno nameravalo tokratno zborovanje združiti s kakim izletom, a z ozirom na važnost zborovanja in zaradi tega želeče polnoštevilne udeležbe se je izlet opustil ter se je dne 5. junija t. l. zborovalo v središču okraja — v Konjicah. — Kakor že po navadi, je bila udeležba tudi tokrat hvaljevredna. — Po predsednikovem pozdravu ter prečitani in odobrenju zadnjega zapisnika je predsednik Schell natanko poročal o dne 12. m. m. se vršecem delegacijskem zborovanju Zveze v Celju. V zadevi akcije za izboljšanje naših gmojnih razmer se je v konj. učit. društvu izprožilo več predlogov, od katerih so se nekateri zaradi nujnosti poslali naravnost vsem spodnještajerskim učiteljskim društvom, drugi so se predložili v obravnavo delegacijskemu zborovanju Zveze; zaradi teh predlogov pa je neupravičeno sumničiti, da izhajajo zahrbtni napadi na Zvezo od kakega člana konj. učit. društva in lahko s mirno vestjo izjavljamo, da ne izvirajo ti napadi od tod. — Kot delegata za letošnje glavno skupščino Zaveze, ki se vrši 6. in 7. septembra t. l. v Ljubljani, sta bila izvoljena tovariša Schell in Keržič, kot namestnik pa Golež. — Nadaljnji pogovori so se tikali okrajne učiteljske konference v Konjicah. — Povabilu za pristop konj. kmetijskih podružnic se je odzvalo 20 tovarišev. — Sklenilo se je zbrati gradivo za domoznanstvo konjiškega okraja, k čemer naj pripomore učiteljsvo vsake šole za svoj okoliš in če mogoče, bo se spravila ta tema prihodnje leto na dnevni red okrajne učiteljske konference. Tovariš Bregant je priporočal sodelovanje učiteljsva pri planinskih društvih. Na predsednikovo vzbudbo se je pričelo z zbiranjem za okrajni učiteljski sklad, v kateri namen se je nabrala po zborovanju pri skupnem obedu v Narodnem domu precejšnja vsota. — Če ne prej, na veselo snidenje na prihodnji okrajni učiteljski konferenci!

F. B. Šaleško učit. društvo je zborovalo dne 1. junija t. l. v Sošanju. Ta dan je priredilo semkaj Celjsko učit. društvo svoj majniški izlet, pa tudi nekaj tovarišev in tovarišic iz Vranskega in Slovenjgriškega učiteljskega društva je prihitelo v prijatni Soštanj, kjer smo si po dolgem času segli veseli zopet v roke. Bil je to pravi bratski sestanek, ki nam ostane v prijetnem spominu. — Oh 10. uri dop. smo se podali v veliko dvorano pri Rajsterju, kjer je predsednik domačega učiteljskega društva, tov. Koropec, otvoril zborovanje, srčno pozdravil vse navzoče ter izrazil veselje nad lepo udeležbo. Z radostjo v srcu je poudarjal nadalje, da je zavela v zadnjem času med domačimi in sosednimi učiteljskimi društvimi bratska vzajemnost in harmonija ter želi iskreno, da bi se ta bratska ljubav krepila med nami ter živela i v bodoče. — Nato je pozdravil še posebno g. ravnatelja H. Schreinerja, ki se je radevolje odzval našemu vabilu ter prišel predavat o temi: »Lažnivost v ljudski šoli.« V dve uri trajajočem zanimivem in poljudnem govoru nam je gospod ravnatelj orisal laž ter njene vrste

in podal par sredstev, s katerimi jo zatiramo v šoli. Navzoči so poslušali z velikim zanimanjem. Da nam je gospod predavatelj govoril iz srca, je pričalo burno ploskanje ob sklepu govora. Tov. Koropec se mu je za njegovo požrtvovalnost in naklonjenost napram učit. društvom iskreno zahvalil ter želi, da bi ga še večkrat videli v naši sredini. — Po skupnem obedu v spodnji dvorani, smo priredili majhen izlet v bližnjo okolico. Razvila se je domača, živahna zabava, ki jo je posebno povečal naš humorist tov. Košutnik, s svojim šaljivim podajanjem.

Učiteljsko društvo za pol. okraj Ljutomer je imelo svoj izredni občni zbor v četrtek, dne 5. junija, v Radincih. Zbralo se je ob lepem vremenu 31 članov in dva gosta tov. Kovačec in gospa od Sv. Andraža. — Po obravnavi običajnega dnevnega reda smo poslušali predavanje gđe. Bernardove o njenem potovanju v Švico. Potopisi brez skioptikona so nehvaležna naloga, ker ni lahko poslušalca tako zainteresirati, da za dlje časa pazljivo posluša in si stvarja primerne slike. Gđe. Bernardovi pa se je to imenitno posrečilo. Način opisovanja, lep jezik in — izrazito čitanje gđe. Zencovicheve — vse troje je sililo k pazljivemu poslušanju in menda ni bilo nobenega, ki si ne bi bil želel gledati na lastne oči teh krasnih gorskih krajev in mest. S tem pa je bil dosežen namen predavanja. Zanimanja imamo dosti, volje tudi, treba nam je samo še — regulacije. Izraženi želji, naj se priobči referat v »Učit. Tov.« gđe. predavateljica gotovo rada ustreže. O delegacijskem zborovanju Zveze nam je poročal tov. A. Lah. Na dnevnem redu je bila nadalje točka: »Izprememba pravil«. Izredni občni zbor je sklenil pridržati staro besedilo, vendar pa je tolmačiti preporno točko § 12. tako, da se sme sklicati občni zbor enkrat v letu, kadarkoli. Delegatom za Zavezino zborovanje so se volili tov. Tomažič iz Mavčič, namestnikom pa tov. Cvetko in Lah. Glede enotnega postopanja pri telovadbi, predlaga tov. Cvetko, da se naprosi tov. Velnarja, ki naj nam na enem prihodnjih zborovanj poroča o tem. Ker imamo uradno konferenco 9. avgusta, društvo v juliju ne bo zborovalo; sicer pa se je dalo odboru na prosto, sklicati po potrebi tudi v juliju zborovanje.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 5. junija t. l. v Policanah v lepo okrašenji šoli. Zbralo se je kaj lepo število članov in nekaj gostov. Prav prijazno pozdravi predsednik Jos. Sabati, predavateljica tov. Bl. Jurka, istotako tov. Jos. Dobnika, ko gosta, ki prihaja k nam s Ponikve, če le količkaj mu v to razmere pripuščajo. Le ta je prinesel s sabo pozdrave šmarsko-rogaškega učiteljsva. Istotako se prečita pozdrav, ki ga nam je poslalo konjiško učit. društvo. Njegovega nasvetu, da bodoče leto priredimo nekam svoje skupno izletno zborovanje, pritrdimo v polni meri. — Mariborskemu učit. društvu se k 40letnemu jubilejnemu slavlju brzovajnim potom čestita. — Vzame se na znanje, da sta pristopila društvu gospa M. Jankovič in tov. Bož. Gselman. Zavezi se k jubilejskemu slavlju dovoli prispevek v znesku 10 K. Reši se še nekaj drugih dopisov v njih smislu. — Na to poroča Blaž Jurko: »Izbira žene, velevažen trenotek v učiteljevem življenju.« Vsakomur se je naslov predavanja pač zdel malo čuden; če se pa pomisli važnost tega vprašanja s socialnega stališča, dobi stvar drugo lice. V gladkih verzih nam je predavatelj označil značaj soproge, gospe in žene; izvajal, da spremi soproga moža do smrti, gospa do groba, žena pa s svojim spominom čez grob. Zato, učitelj, ne išči si soproge niti gospe; vzemi si ženo! Burno ploskanje je plačalo originalno predavanje.

Delegat Boštjan Krotky je poročal o Zvezinem zborovanju v Celju; delegatom Zavezi pa se je izvolil tov. Ljudevit Vari, učitelj v Policanah; namestnikom pa Krotky Boštjan, učitelj istotam. — Predsednik izpodbuja, da naj se jubilejskega slavlja Zaveze udeleži naše učit. društvo v večjem številu in zaključijo lepo uspelo zborovanje z željo, da se na prihodnjem zborovanju, ki bo 1. četrtek v mesecu novembru, zopet snidemo polnoštevilno.

R.

Književnost in umetnost.

»Glasbena Matica« v Ljubljani javlja tem potom svojim članom, da so društvenikom namenjene muzikalijske za leto 1912/13. izšle ravnokar v tisku. Društveniki dobijo letos za članarino 6 K dva zvezka slovenskih izvornih muzikalij. Prvi zvezek obsega na 19 tiskanih straneh jako lepe tri samospeve za sopran s spremljevanjem klavirja, ki jih je zložil Oskar Dev; Pastirica, Kangleica, Snegulčica. — Drugi zvezek, ki je namenjen slovenskim mladim goslarjem, pa na 11 straneh »Album 25 slovenskih narodnih za gosti prirejenih pesmi s spremljevanjem klavirja«. Delo

svetne knjižnice in 250 narodnoradikalnih starešin, tako da znaša sedanje stanje članov 700, med njimi 12 ustanovnikov.

Dosedanja poverjenišva Socialne Matice so sledeča:

Gorica: Birs, Učiteljsko društvo, Urbančič.

Pazin: Saša Šantel.

Ljubljana: Ante Beg in odborniki.

Kranj: Dr. Dolar, dr. Marn.

Novo Mesto: Dr. Slanc, dr. Kelemina.

Idrija: Dr. Lončar, Gangl.

Ribnica: Viktor Grčar.

Celje: Dr. Božič, dr. Hrašovec.

Maribor: Dr. Pivko.

Slov. Bistrica: Ottilija Feigl.

Ljutomer: Josip Bankart.

Dunaj: Slovenija.

Radgona: Janez Ev. Štuhec, Križanič.

Trbovlje: Fran Oset.

Trst: odborniki.

Omeniti je, da so nekatera poverjenišva že doslej razvijala prav živahno delovanje ter nam pridobila mnogo članov; druga delujejo zopet srednje; nad polovico pa nam ni poslala še nobenega poročila.

Šolske potrebščine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26
(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnarjevih zvezkov ter vseh priprav za obrtno-nadaljevalne šole.

Cene nizke!

Postrežba točna!

sta priredila vijolinska učitelja Žiga Poljšek in Josip Vedral. Partituri drugega zvezka je priložen tudi vijolinski glas za igralca. — Cena za Deyove samospeve znaša za nečlane 5 K, za Album 25 pesmi za gosli pa 3 K, posamezni vijolinski glasovi se še posebe dobivajo po 30 v. Kdor pa pristopi kot član h Glasbeni Matici, dobi oba zvezka za članarino 6 K. Razpošiljanje muzikalij dosedanjim članom se te dni prične ljubljanskim članom po društvenih listih, izvenljubljanskim pa po poverjenikih v kraje, kjer obstoje, kjer pa poverjenikov ni na osebni naslov po pošti. Za leto 1913/14. se nameravajo izdati »Zlata kroglica« dr. A. Schwaba, »Slovenske kroglice« narodne pesmi, ki jih je nabral g. Zdravko Šusteršič, in še druge muzikalije, o katerih bo odbor »Glasbene Matice« v kratkem sklepal. Odbor »Glasbene Matice« prosi, da ostanejo vsi dosedanjí člani društva zvesti, vabi pa gostoljubne Slovence sploh, da pristopijo h »Glasbeni Matici« kot podporni člani. Prijave se pošiljajo »Glasbeni Matici« lahko po dopisnici. Želeči je, da bi vsi glasbojubni Slovenci pristopili kot člani h »Glasbeni Matici« in z letno članarino 6 K podpirali kulturno delovanje »Glasbene Matice«.

Politiški pregled.

* **Za bosanske izseljence Mohamedance** stotisočaki. Kako dobra je avstrijska vlada, kako mehko srce ima in kako dobrohotno se odpira njena mošnja zlatnikov in jih trosi kot zlat dež — toda ne za svoje narode, ne za narode slovanske, ki so Avstriji največja opora — marveč za one Mohamedance, ki so za aneksije Bosne iz mržnje do Avstrije pobegnili in se naselili v nekdanjih turških pokrajinah, katere so sedaj rešili večstoletnega robstva slovanski balkanski junaki. Avstrija uvaža te Mohamedance zopet v Bosno na svoje stroške in dobrohotno jim deli velikanska ozemlja v Bosni in Hercegovini. Mohamedanci se bodo šveda sedaj prelevili, pozabili bodo mržnjo do Avstrije, postali bodo vneti njeni prijatelji, toda sovražstvo do Slovanov jih bo dovedlo na pot, da bodo uspešno orožje vlade proti Slovanu. Sto in sto tisočakov je darovala in žrtvovala Avstrija za te begune turškega polumeseca in v nemških listih se ji poje tudi velika slava. Res, ginljivo je to dobroščanje, toda za njim se skriva prijateljstvo do Mahomedancev in odpor in sovražstvo do Slovanov. V tem oziru so Nemci mojstri nad Italijani.

* **Naučni odsek** je sprejel Glöcklov predlog, po katerem naj bi se definitivni okrajni šolski nadzorniki uvrstili po 7. letih v VIII., po 10. letih pa v VII. činovni razred. Poročevalec Kasper je nato izjavil, da kot poročevalec odstopi, ker se s tem sklepom onemogoči cela postava, ker temu sklepu vlada ne bi pritrdila.

* **Pogubne posledice mobilizacije.** »Riječke Novine« poročajo, da so v Sarajevu rezervisti poizkušali štrajkati. So glasno se poroča, da z rezervisti silno grdo postopajo. Po Dalmaciji so cele vasi brez moških, polja pa neobdelana. Odehri zahtevajo po 50 do 100 odstotkov! Rezervisti, ki se bodo vrnili, se izsele v Ameriko. Cela sela se okužujejo s spolnimi boleznimi.

* **Nova verska dogma?** Liberalni »Corriere della Sera« poroča, da proglasi papež 15. avgusta za dogmo nauk katoliške cerkve o Marijinem vnebovstetju.

Obrambni vestnik.

** **Brošuro »Dejanja govore« zatajujejo!** Pod tem naslovom piše torkov »Slovenec« doslovno: »Dež, poslanec Gangl je bil prevzel nalogo, da zbere gradivo za brošuro, ki je izšla pod naslovom »Dejanja govore«. — Glavno besedo imajo v tej brošuri, obsebi umljivo — učitelji, stebri liberalcev, kakor Žerovnik, Grmek in tem podobni. Vmes so prišli pa tudi nekateri, ki že sedaj obžalujejo, da so bili speljani na led. Tozadevno izjavo nam je poslala gospa Pikl, učiteljica v Zalogu, ki obžaluje, da jo je doletela nesreča, da je v tej brošuri in pravi, da bi bilo za učiteljstvo bolje — manj zabavljanja in psovok napram deželnemu odboru, Gangl, Žerovnik, Grmek bodo z brošuro kmalu ostali doma. — Tej »Slovenec« trditvi nasproti konstatujemo, da je poslala ga. Piklova — kakor vsi drugi — svoje po-

datke popolnoma prostovoljno, želeč obenem obilo uspeha! — Ako kdo sedaj kaj »obžaluje«, to na stvari prav nič ne izpremeni, ampak je le dokaz — novega pritiska, novega terorizma, izvajanega na nesrečne ljudi! Tiste, ki se jih to tiče, naj bo sram v dno duše! Ali pa nam klerikalci morda zbirajo gradivo za novo brošuro? — Sicer pa ni v brošuri nobenega zabavljanja in nobenih psovok; priobčena so gola dejstva. Ko bi ne bilo tako, bi nam brošuro konfiscirali. V tem slučaju bi res ostali z njo doma. Sedaj je pa nimamo doma nič več. 25.000 slovenskih izvodov je šlo med svet, sedaj pojde še nemški in češki prevod. Od vsakega jezika pojde po en izvod celo v Najvišjo kabineto pisarno; kam so šli in kam pojdejo vsi drugi, to bomo svoječasno povedali, ali pa bodo povedali tisti, ki so jih in jih še bodo prejeli. Klerikalni Cerberus naj torej s svojo jezo ostane za lastnim pragom — našim korakom, ki smo jih in jih še bomo storili v obrambo svojih pravic, svoje časti in svoje eksistence, ne bo križal ceste, ki se sedaj razpleta na vse strani, koder bijejo poštena, človeška srca!

Kranjske vesti.

—r— **Umrla je** v Ljubljani gospa Cecilija Sadarjeva, roj. Krekova, soproga mestnega učitelja Adolfa Sadarja, stara 47 let. Mestnemu učitelju Matiji Janežiču je umrla nadepolna hčerka Jožica, stara komaj 19 let. — Obema rodovinama naše sožalje!

—r— **Iz seje deželnega šolskega sveta** priporoča »Slovenski Narod« znamenit pripetljaj, ki kriči o korupciji naše klerikalne stranke: »V tej velevažni korporaciji je sedaj sedem zastopnikov S. L. S. Ti ljudje imajo v deželnem šolskem svetu svojo večino in v pest se smejejo vsakeum drugemu, posebno pa vladi. V vrhovni deželni šolski oblasti je vlada prava ničla, in le tako slabotni zastopniki vlade, kot je baron Schwarz v deželi, je mogel osrednji vladi v sankcijo priporočati zakonski nestvor, s kojim se je vlada sama obglavila v našem deželnem šolskem svetu! Ali to naj baron Schwarz in centralna vlada med sabo uredita kakor jima drago. — Že naprej pa se je moralo vedeti, da bodo klerikalci uganjali v deželnem šolskem svetu strahovlado, in da bodo vse pravice s svojimi farškimi kanoni pomendrali. In tako se tudi godi: vlada pa trepeti ob strani kot z vodo polit koder. Značilen v tem oziru je slučaj odajanja služb na šoli v Sp. Šiški. Bilo je razpisano mesto, za katero je prošil edin kompetent g. M. Mož najboljšje kvalifikacije, z odličnim izpitom in z izbornimi učnimi uspehi. Na vse pretege ga je priporočal deželni šolski nadzornik. V nadzornikovo besedilo pa se je vtaknil dr. Lampe ter oblastno spregovoril: »Tega ne bomo imenovali, ta je Sokol!« In to pred zbranim deželnim šolskim svetom, očitno in brez sramu! No, pa kdaj je bilo še cigana sram? — Prošilec ni bil imenovan — ker je Sokol, ker je član poštavno dovoljenega društva. Katoliški duhovniki — med njimi dr. Lampe — so poštenemu možu požrli vsakdanji kruh, ker telovadi v društvu, katero ni vseh spričenemu deželnemu odboru. To je krivica in korupcija, ki smrdi do neba, a vzlic temu ne opažamo nikjer tistega velikega razburjenja, kot smo ga pričakovali. Tako svinjarijo je treba visoko na steno pribiti, da bo zasmrdela na vse strani.

—r— **Iz seje c. kr. deželnega šolskega sveta.** Na ljudskih šolah so bili imenovani: Amalija Sever za učiteljico na Dobrovi, Marija Zakrajšek za učiteljico v Metliki, Ivan Primožič za nadučitelja v Mekinjah, Friderik Kosin za učitelja v Gorenjem jezeru, Anton Krištof za učitelja v Radomljah, Gabriela Šimenc za učiteljico v Zalogu, Avgusta Klančar za nadučiteljico in Angela Kenda za učiteljico v Kamniku, Adam Draksler za učitelja v Planini (okraj Črnomelj), Felicitas Poljšak in Julijana Luschützky za učiteljici v Suhorju, Iv. Cerar za nadučitelja v Črnučah, Pavel Kunaver in Franc Lončar za učitelja na osemrazredni deški šoli v Sp. Šiški, Marija Vider in Milena Vencaj za učiteljici na osemrazredni dekliški šoli v Sp. Šiški, Friderik Dermelj za nadučitelja v Višnji gori, Terezija Furlan za učiteljico v Šmartnem pri Litiji, Marija Hirschmann za učiteljico v Horjulu, Josip Ambrožič za učitelja na I. mestni deški šoli

v Ljubljani. Na osemrazredni deški šoli v Sp. Šiški je bilo razpisanih 5 mest. Nezasedena mesta se še enkrat razpišejo, in sicer 1 mesto za izključno moške, ostali dve mesti pa s kompetenčno pravico za moške in ženske. Na ljudski šoli na Viču se sistemizira mesto veroučitelja. V Malem Slatniku se ustanovi dvorazredna ljudska šola. Trorazredna šola v Planini pri Logatcu se razširi v štirirazredno ljudsko šolo. Ustanovi se dvorazredna ljudska šola v Stranjah. Sprejme se predlog, da je podeliti naslov profesorja pravi učiteljem na mestnem dekliškem liceju: Ivan Mlakar, dr. Pavel Grošelj, dr. Pavel Pestotnik, dr. Ivan Pretnar, dr. Rudolf Molst in Josip Brce. Sprejme se predlog, da je pomakniti v VIII. činovni razred srednješolske profesorje: Josip Bučar, Martin Majcen, Makso Pirnat, Josip Reiser, Bogumil Remec, dr. Henrik Svoboda.

—r— **C. kr. okrajni šolski svet za kranjski šolski okraj** se je na podlagi § 23. zakona z dne 23. oktobra 1912. dež. zak. št. 66. nanovo ustanovil in obstoji iz sledečih članov: 1. predsednik: c. kr. okrajni glavar v Kranju, odnosno njegov namestnik v uradnem vodstvu političkega okrajnega oblastva. 2. od knezoškofijskega ordinarijata imenovan duhovnik: dekan Anton Koblar v Kranju; njegov namestnik Alojzij Sarc, župnik v Šmartnem. 3. Veščaka-učitelja: Vilibald Rus, učitelj v Kranju, Franc Luznar, nadučitelj na Primškovem; namestnika: Karol Završnik, uč. v Dupljah, Lovro Perko, nadučitelj v Poljanah. 4. Zastopniki občin: a) za sodni okraj kranjski: Blaž Zabret, župan v Predoslju; njegov namestnik Anton Koritnik župan v Cerkljah; b) za sodni okraj škofjeloški: Matija Mrak, dekan v Stari Loki; namestnik: Franc Uršič, župan na Trati; c) za sodni okraj trškiški: Josip Potokar, župnik v Trzinu; namestnik: Josip Ahačič, posestnik v Steničnem, št. 6; 5. Zastopnika deželnega odbora: Dr. Ivan Hubad, okrajni zdravnik v Škofji Loki, Janez Brodar, posestnik v Hrastju pri Kranju; namestnika: Avgustin Šinkovec, župnik v Škofji Loki, Iv. Kumer, posestnik v Kranju. 6. Okrajna šolska nadzornika: Karel Simon, v Kranju, dr. Henrik Svoboda, v Ljubljani.

—r— **Strel v šoli.** Šestošolec I. državne gimnazije Jožef Ferjančič je prinesel nabasan samokres v šolo in ga pokazal svojemu sošolcu Anton Bataglju, ki ga je radovedno ogledoval. Nakrat se je pet minut pred poukom, samokres izprožil, in krogla je Bataglja zadela v levo nogo pod kolonom. Ranjenega Bataglja so prepeljali v deželno bolnišnico.

Štajerske vesti.

—š— **Za vročinske počitnice**, prosti popoldnevi, po kmetih je čuti vedno več glasov iz krogov naših pedagogov. Pa kaj bi ne? Saj se ponajveč najde na deželi šole z razredi, v katerih sedi 80—120, časih tudi še več otrok. Da v časih vročine, kot smo jo imeli zadnji dni, ni mogoče poučevati s povoljnim uspehom, se pač razume. Tozadevne izpremembe bi bile gotovo dobro došle.

—š— **Nemška kultura.** Iz Gradca poročajo o nekem dogodku, ki kaže nemško kulturo zopet v jako lepi luči. Trije dijaki in en poštni praktikant so ponoči počakali nekega njim neljubega študenta medicine. Ko so trčili z njim skupaj, so planili nanj in ga prav krvavo pretepili. Prebili so mu zgornjo ustnico in čeljust in mu izbil en zob, tako da so ga težko ranjenega morali prenesti v bolnišnico. Ako se stepe kje preprosti kmetiški slovenski fantje, nemško časopisje kar nori in skače od veselja, sedaj pa so lepo tiho, ker so pokazali njih izobraženci — nemško kulturo.

Goriške vesti.

—g— **Tirske razmere v tolminskem šolskem okraju.** Dolgo, dolgo smo čakali, da so nam pričeli pošiljati plačo potom čekovnega računa. Bili smo deležni te milosti s 1. januarjem t. l., a menim, da si zdaj gotovo želi slednji tolminski učitelj, da bi bilo ostalo pri starem — da bi prejel svojo plačo na davkariji. — Zdaj je namreč že drugi mesec, ko sem moral prvega šele študirati, kdaj mi bodo poslali dobro prislužene krone. Prejšnji mesec

sem prejel plačo tretjega, a danes smo že četrtega junija, o plači pa ni ne duha ne sluha! Kaj naj delajo oni učitelji-očetje, ki imajo svoje otroke v mestu v šoli? Kje na dobijo prvega denar, da ga pošljejo svojim otrokom za stanovanje in hrano? Ali naj si ga izposodijo, ko bi pa morali svojega dobiti?! — Prosimo slavni c. kr. okrajni šolski svet, da bi temu odpomogel ter doposlal učiteljem plače pravočasno!

—g— **Obrtna nadaljevalna šola v Ajdovščini** je sklenila svoje tretje leto v nedeljo, dne 1. junija, z običajno razstavo pismenih izdelkov vseh obrtnih učencev. Pri zaključitvi se je zbralo precej domačih obrtnikov ter učenci, ki jih je pozdravil gospod župan Kovač kot predsednik šol. odbora obrtne nadaljevalne šole. Poročilo o šolskem letu 1912/13. pa je podal vodja šole tov. Pavel Plesničar. Iz tega posnemamo, da je obiskovalo šolo 25 učencev in to 7 čevljarjev, 3 mizarjev, 2 krojača, 4 ključavničarji, 1 zidar, 1 pek in 7 trgovskih učencev. Vsepih je bil dovoljen. S prihodnjim šolskim letom se otvorita I. in II. razred ter se bo sprejelo v šolo tudi ženski naraščaj.

—g— **Vzpored šolske slavnosti pri Sv. Križu.** 1. Gregorčič: »Mojim slavlilcem«, deklamacija. 2. Pozdrav. 3. Aljaž: »Šolski mladini«, troglasen zbor. 4. Gregorčič: »Oljki«, deklamacija. 5. Stritar: »Oba junaka«, prizor spetjem. 6. Mara Gregoričeva: »Čista vest«, igra. 7. Stritar: »Stari oglar«, deklamacija. 8. Volarič: »Divja rožica«, dvoglasen zbor. 9. *** »Slepec«, prizor. 10. *** »Fantje od farske«, nastop s petjem. — Odmor. — 11. Kosi: »Kosova gostija, spevoigra. 12. Volc: »Osulo vejam se je cvetje«, ... deklamacija. 13. Ruska narodna: »Sarafan«, prizor s petjem. 14. *** »Boj se mešetarjev!«, igra. 15. Narodna: »Sirota«, prizor s petjem. 16. Stritar: »Vinska trta« in »Čuden gost«, deklamaciji. 17. Mara Gregoričeva: »Cvetličarica, inlekarica, krušarica«, nastop s petjem. 18. *** »Urban iz Ribnice«, prizor s petjem. 19. Parma: »Mladi vojaki«, nastop s petjem. 20. Telovadba: a) proste vaje s palicami, b) igre. Pevske točke se proizvajajo s spremljevanjem klavirja.

—g— **Za mladino v Gorici.** Poročajo nam: Prihodnje šolsko leto otvorijo v Gorici slovensko sirotišče. Obenem otvorijo slovenski dekliški zavod za učenke in dijakinje, ki obiskujejo slovenske šole v Gorici. Zavod bodo vodile šolske sestre.

—g— **Zaradi nemoralnega ravnanja** z otroki je bil aretiran neki Anton Humer s Tolminskega.

—g— **50letnico zrelostnega izpita** so praznovali v Seslanu sledeči gospodje: Monsgr. Ivan Kolavčič, dvorna svetnika Matija Trnovec in Franc Canevari, višje deželno sodni svetnik Franc Kodrič, deželno sodni svetnik Henrik Krušič in učitelj v pokoju Josip Toroš.

—g— **Obrtno-nadaljevalna šola v Mirnu** je imela minolo nedeljo zaključek šolskega leta. Ob tej priliki se je zbralo v šolski dvorani obilo število domačega in drugega občinstva. Po pozdravnem govoru predsednika kuratorija župana Petra Uršiča je orisal važnost in namen obrtno-nadaljevalne šole voditelj šole Anton Ferlat ter pri tem podal sledeče poročilo: V I. razred je bilo vpisanih 26, v II. razred pa 20 učencev. V obeh razredih je bilo skupno: čevljarjev 29, zidarjev 5, mizarjev 4, krojačev 1, strojarjev 5, ključavničarjev 2. Kakor vsako leto tako je bilo tudi letos na razstavi razstavljenih lepo število jako lepih in čednih izdelkov.

—g— **Sklep šolskega leta** na ljudskih šolah v Gorici bo dne 28. t. m. Na srednjih šolah v Gorici pa 5. julija.

—g— **Okrajna učiteljska konferenca** v Gorici bo dne 30. t. m. v telovadnici ženskega učiteljskega.

—g— **Učiteljske vesti.** Ker je učitelj v Biljah Drogenik obolel, ga začasno suplira okrajni učitelj Anton Mungerli. Nadučitelj v Zaloščah Iv. Golja je dobil začasni dopust. Suplira ga okrajni učitelj Franc Martinc. — Umrla učiteljica v Levpi Hojaka suplira Anica Mungerlijeva.

—g— **S Krasa na Goriškem** nam pišejo: Dne 4. junija t. l. se je zbralo učitelstvo sezanskega okrajnega glavarstva k letni okrajni učiteljski konferenci, ki se je vršila v šolskem poslopju v Dutovljah. Predsednik, c. kr. okrajni šolski nadzornik M. Kante, otvoril nekaj minut po 9. uri konferenco ter pozdravil navzoče učiteljstvo in dutovljanskega in tomajskega žu-